

Nåd vare med er och frid från Gud, vår Far, och Herren Jesus Kristus!

Temat i dag är *Besökelsestider*. Vår predikotext är dagens episteltext, Rom 11:17–24:

17 [Men] om nu några av grenarna har brutits bort, och du som är en vild olivkvist har blivit inympad bland dem och fått del av det äkta olivträdets näringsrika rot, 18 då ska du inte förhäva dig över grenarna. Om du förhäver dig ska du veta att det inte är du som bär roten utan roten som bär dig.

19 Nu invänder du kanske: "Grenarna bröts bort för att jag skulle ympas in." 20 Det stämmer, de bröts bort på grund av otro, men du är kvar genom tron. Var inte högmodig, utan bäva. 21 För om Gud inte skonade de naturliga grenarna ska han inte heller skona dig.

22 Se här Guds godhet och stränghet: stränghet mot dem som föll, Guds godhet mot dig om du blir kvar i hans godhet. Annars blir också du bortskuren. 23 Men även de andra kommer att ympas in ifall de inte blir kvar i sin otro, för Gud har makt att ympas in dem igen. 24 För om du blev bortskuren från vildoliven som du av naturen tillhörde och mot naturen inympad i ett äkta olivträd, hur mycket lättare ska då inte de naturliga grenarna ympas in i sitt eget olivträd?

Herre, helga oss i sanningen. Ditt ord är sanning. Öppna ditt Ord för oss genom den Helige Ande och öppna våra hjärtan för ditt Ord. Amen.

Texten är hämtad från ett avsnitt i Romarbrevet som behandlar Israel. Det är ett ämne som delar kristna. En del tänker att Israel handlar om den nation i Mellanöstern som vi i dag kallar Israel, den som skapades genom ett beslut av FN 1948. Men vi ska inte tala om det i dag. Då skulle vi gå in i världspolitiken och ta upp frågor som verkar närmast olösliga. Vi ska låta texten från Romarbrevet undervisa oss, och predikan får formen av ett bibelstudium där vi också beaktar andra ställen än bara textverserna i 11:17–24. Vi behöver studera de tre kapitlen 9, 10 och 11 som en helhet, men också andra ställen i Bibeln.

Olivträdet

Vi ska börja med att undersöka vad GT säger om olivträdet. Om vi gör en sökning på ordet "olivträd" blir vi kanske överraskade över att få endast ett fåtal träffar. I Ps 52:10 säger kung David om sig själv, i kontrast mot hans fiender som tänkte ut fördärv och litade på sin rike-
dom:

Men jag är som ett grönskande olivträd i Guds hus, jag förtröstar på Guds nåd i evigheters evighet.

I Jer 11 bestraffar profeten Judas förbunds-
brott. Där nämner han olivträdet som en vac-
ker beskrivning av sitt folk, i kontrast mot dess
avfall och hur Gud måste straffa dem, v 16:

Ett grönskande vackert olivträd med härliga frukter, så kallade Herren dig. Men nu har han med ett väldigt dån satt eld på trädet så att grenarna förstörs.

Hos Sakarja ges olivträdet en symbolisk bety-
delse, 4:11–14:

11 Jag frågade honom: "Vad betyder dessa två olivträd till höger och till vänster om ljusstaken?" 12 Och jag frågade honom igen: "Vad betyder de två olivkvistarna intill de två gyllene rännor där den gyllene oljan rinner ner?" 13 Då sade han till mig: "Förstår du inte vad de betyder?" Jag svarade: "Nej, min herre." 14 Då sade han: "Dessa två är de smorda som står inför hela jordens Herre."

Här är det tydligt att de två olivkvistarna är symboler för Serubbabel, som leder arbetet med tempelbygget, och översteprästen Josua. Men det sägs på inget sätt att olivträdet skulle vara en bild av Israel eller Juda. Det kommer in i bilden först i Rom 11.

Serubbabel var ättling till David och en juri-
disk förfader till Jesus, enligt Matt 1. Han var
med om återflyttningen till Palestina enligt de
första kapitlen av Esra och började år 537 f Kr
restaurera det förfallna templet. Josua är sam-
ma namn som Jesus, och han var överstepräst
och en parhäst med Serubbabel. Profeterna
Haggai och Sakarja gjorde en viktig insats ge-
nom att uppmuntra dessa två ledare att fortsät-
ta med tempelbygget trots svårt motstånd.

Den väsentliga lärdom som Sakarjas syn förmedlar är att det är Guds Ande som ger kraften. Ingen ska hoppas på någon människas insatser. Inte på en militärmakt, vare sig den egna nationens eller någon främmande makt (Sak 4:6):

Här är Herrens ord till Serubbabel: Varken genom styrka eller makt, utan genom min Ande, säger HERREN Sebaot.

Israel – olivträdet

Så går vi då till vår text som talar om det äkta olivträdet. I motsats mot det talar Paulus om "vildoliven som du av naturen tillhörde". Han riktar sig till "er hedningar" (v 13), som inte härstammar från det jordiska Israel, alltså alla icke-judar. Hedningen är "mot naturen inympad i ett äkta olivträd". De "naturliga grenarna", de som till köttet är Abrahams barn, kan mycket lättare ympas in i sitt eget olivträd. Det förutsätter att de inte blir kvar i sin otro.

Bakgrunden till det här talet om inympning är att grenar har brutits bort från det äkta olivträdet. Varför det? De bröts bort genom otro.

Låt oss gå tillbaka till kapitel 9. Där ska vi först notera att Paulus talar om det jordiska Israel, hans landsmän efter köttet (9:3). Vi läser från v 4:

4 De är israeliter, de har barnskapet och härligheten, förbunden och lagen, tempelgudstjänsten och löftena. 5 De har fäderna, och från dem har Kristus kommit som människa, han som är över allting, Gud, välsignad i evighet. Amen.

Nu måste vi ta en snabb historielektion. Israel är det namn som patriarken Jakob fick av Gud när han brottades med honom vid Jabbok innan han kom tillbaka till Kanaans land med sin stora familj och mötte sin bror Esau (1 Mos 32:28). Jakob, eller Israel, fick 12 söner och de blev namnen på de 12 stammarna som fått så stor betydelse i GT. Det var det folk som Gud handlade med via träldomen i Egypten, det underbara uttåget och den 40-åriga vandringen i öknen. Det var det folk som tog emot lagen vid Sinai. Det var det folk som Gud knöt sina löften till genom kung David. De var välsignade på ett särskilt sätt. Framför allt välsig-

nades de med löftet om att Messias, Kristus, skulle komma från deras folk.

Men Gud hade ställt krav på dem. Han hade upprepade gånger sagt att han ska välsigna dem *om de förblir trogna mot honom* och gör allt som han föreskrivit dem i sin lag. Genom Mose gav han dem löften om välsignelse, men också varningar för fruktansvärda straffdomar om de överträdde Guds bud och avföll från honom. De skulle då drabbas av olyckor av alla slag, framför allt att de skulle deporteras till andra länder av främmande folk, och de som varit så talrika skulle decimeras till ett fåtal.

Det här skedde först med tio av de tolv stammarna, Nordriket, som fördes bort av assyrierna i slutet av 700-talet f Kr. Nordriket bär namnet Israel under den tid det existerade, i motsats till Juda stam. Kvar var också splittrade rester av Benjamins stam. Sydriket bar namnet Juda rike. Det är från den stammen som benämningen judar kommer. Gud lovade att han ska behålla en lampa kvar i Jerusalem. Juda fick förnyad tid tack vare några gudfruktiga kungar. Men också Juda drabbades av domen sedan de fortsatt med samma avfall som de nordliga stammarna. Babylonierna kom i flera skeden, intog Jerusalem och förde bort största delen av folket i exil. Till sist förstördes staden med det härliga templet som byggdes under Salomo. Det var den värsta katastrofen som kunde tänkas. Det var ett vittnesbörd om att folket var förkastat på grund av sin ohörsamhet.

Men Gud hade inte förkastat hela sitt folk. Paulus skriver (11:1f):

1 Jag frågar nu: Har då Gud förkastat sitt folk? Verkligen inte! Jag är själv israelit, av Abrahams ätt och av Benjamins stam.

2 Gud har inte förkastat sitt folk som han en gång har erkänt som sitt.

Genom den serie katastrofer som drabbade Guds folk Israel vittnade profeterna om en frälsning, som skulle komma från detta folk. Därför såg Gud till att en rest, en kvarleva, "en lampa i Jerusalem", blev bevarad. Han såg också till att folket fick återvända från exilen. Så här fortsätter aposteln med hänvisning till hur Gud talade till profeten Elia:

Eller vet ni inte vad Skriften säger där den talar om Elia, hur han vänder sig till Gud och anklagar Israel: 3 Herre, de har dödat dina profeter och rivit ner dina altaren. Jag ensam är kvar, och de är ute efter mitt liv. 4 Men vad är Guds svar till honom? Jag har lämnat kvar åt mig sjutusen män som inte har böjt knä för Baal. 5 På samma sätt finns också nu i denna tid en rest som Gud har utvalt av nåd.

Olivträdet finns kvar, trots att en mängd grenar har brutits bort. Det här trädet hade Gud utvalt bland alla folk. Upprepade gånger visade Gud att denna utkorelse skedde av nåd, inte för att detta folk var större eller bättre än andra folk, utan därför att Gud utvalde dem av nåd: Isak blev den som skulle bli stamfar, inte Ismael som blev till genom att Abraham försökte förverkliga Guds löfte genom sitt eget förstånd, på mänskligt sätt. Och det var inte Esau, den förstfödde, som skulle bli stamfar till Frälsaren, utan det var den osympatiska bedragaren Jakob som skulle bli det utvalda folkets stamfar.

Matteus klagör i inledningen till sitt evangelium, och Lukas i det tredje kapitlet i sitt släktregister, hur Jesus av Nasaret verkligen är kung Davids ättling och den som Gud hela tiden förutsagt att skulle bli folkets frälsare.

Men nu understryker aposteln att inte alla som är efterkommande till Jakob, alltså det folk Gud hade utvalt, är de sanna israeliterna. Rom 9:6:

Alla som härstammar från Israel är nämligen inte Israel, och alla Abrahams avkomlingar är inte hans barn.

De som avföll är som torra grenar i olivträdet, som bryts bort och inte längre har del i olivträdets saft och får välsignelsen från Guds löften till fäderna. Och de var många. Elia trodde att det inte fanns några andra kvar, men Gud lät honom få veta att det fanns en rest, sjutusen män som inte hade böjt sina knän för avgudarna.

Hedningar ympas in i Israel

Nu får vilda olivkvistar ympas in i det här trädet, som bärs av samma rot, det folk som Gud

utvalde genom patriarkerna Abraham, Isak och Jakob.

Gud hade inte förskjutit sitt folk. Han sände sin Son för att frälsa dem. Men vem skulle han då frälsa? Jo, alla människor, hela det mänskosläkte som härstammar från Adam och som fått del av den skada som Adam och Eva ställt till med, synden. Redan GT:s profeter berättade hur Gud ville handla med alla människor. Så här säger Jesaja (49:6):

Det är för lite att du bara är min tjänare som upprättar Jakobs stammar och för tillbaka de bevarade av Israel. Jag ska sätta dig till ett ljus för hednafolken, för att du ska bli min frälsning ända till jordens yttersta gräns.

Paulus fick en särskild kallelse att bli missionär för hedningarna. Han skulle lära dem att de har en Frälsare som försäkrar dem frid med Gud och evigt liv. Det gör han genom Messias, på grekiska *Kristus*, den utlovade befriaren, som gav sitt liv på korset för hela världen. Det var Jesus från Nasaret, som tog bort världens alla synder, från Adam till de sista som lever på jorden när han kommer tillbaka, när han dog på korset.

Han försäkrar själv att var en som tror på honom har evigt liv och ska inte gå förlorad. Var och en kallas att tro på honom och bli döpt för att så ympas in i det äkta olivträdet, som är det folk som Gud av evighet utvalt till sin arvedel. För så som de israeliska pojarna skulle omskärmas för att få vara med i gudsfolket, så ska var och en, som från alla jordens folk kallas till tro på Jesus, bli döpt för att tillräknas Jesu rättfärdighet och så vara Guds barn.

Paulus citerar profeten Hosea som sade (Rom 9:25f):

De som inte var mitt folk ska jag kalla mitt folk, och den oälskade ska jag kalla min älskade. Och på platsen där det sades till dem: Ni är inte mitt folk, ska de kallas den levande Gudens barn.

Men om det köttsliga Israel, de som formellt är Abrahams barn genom sin härkomst, säger han (9:27):

Men Jesaja utropar om Israel: Även om Israels barn vore talrika som havets sand, ska bara en rest bli frälst.

Tack vare att en del grenar bröts bort har du och jag, som enligt judisk tradition räknas som hedningar, blivit inympade och fått del i Israels välsignelser. Så ska vi vara ivriga att förkunna evangelium både för judar, för att de ska omvända sig till Jesus, och för alla våra medmänniskor som vi kan nå.

Men också till oss kommer varningar:

Nu invänder du kanske: "Grenarna bröts bort för att jag skulle ympas in." 20 Det stämmer, de bröts bort på grund av otro, men du är kvar genom tron. Var inte högmodig, utan bäva. 21 För om Gud inte skonade de naturliga grenarna ska han inte heller skona dig.

Du och jag, vi hedningar, är av precis samma syndiga släkte som de avfälliga stammarna i Israel. Därför behöver vi ta varning av det jordiska Israel, så att inte Gud måste förkasta oss på samma sätt som de israeliter som avföll i sin otro.

Men tacka Gud för att du nåtts av evangelium om Frälsaren, som älskat dig, levde i fattigdom och nöd för att skänka dig sin rikedom, en evig salighet i himlen bland Abraham, Isak och Jakob tillsammans med alla dem som Gud kallat och bevarat av sin godhet och nåd.

Rom 10:11–13:

Skriften säger: Ingen som tror på honom ska stå där med skam. 12 Här är ingen skillnad mellan jude och grek. Alla har samme Herre, och han ger av sin rikedom till alla som åkallar honom. 13 Var och en som åkallar Herrens namn ska bli frälst.

Lyssna därför till Herrens röst medan det heter idag! Han förmanar genom Jesaja (Rom 10:21):

Hela dagen har jag räckt ut mina händer mot ett olydigt och trotsigt folk.

I dag är den dagen när Herren räcker ut sina händer och kallar. I dag besöker han oss och vittnar om sin nåd, och hur han har handlat för att vi skulle få tillhöra honom och få del av

alla de välsignelser som han lovat redan genom Abraham. Hör, så får din själ leva!

Lovad vare du Gud, och välsignad i evighet, som med ditt ord tröstar, lär, förmanar och varnar oss. Låt din Helige Ande stadfästa Ordet i våra hjärtan, så att vi inte blir glömska hörare, utan dagligen växer till i tro, hopp, kärlek och tålmod intill änden, och blir saliga genom Jesus Kristus, vår Herre. Amen.